

Til Fædrenes Minde

Taler

Bjørnstjerne Bjørnson

Dato

16 februar 1869

Sted

Studentersamfundet

- 1 Naar vi ikveld kommer sammen forat fejre Festen til Fædrenes Minde, maa vi begynde med at klage over, at den endnu er saagodtsom blot en Studentersag. Denne Klage skal vi føre tilbage til os selv. Studenteriets middelalderlige Laugsvæsen er vor Karakter og vore Forhold en fremmed Ting, i alle
- 5 Henseender indført, og har virket til megen Skade; saaledes hører det ogsaa herhen, at den Almentanke, som et saadant Laug fostrer, let faar noget af Laugets Særinteresser, maa bære de skiftende Stemninger inden samme, maa undertiden ogsaa bære de Enkeltes Øjemed. Vi ser netop nu, at et Par
- 10 Studenterlaug blandt Broderfolkene er paaveje at lægge hele Festen ned, fordi den tilfældig ikke passer deres tilfældige politiske Vejrlag, - men derfor var det jeg vilde træde op iblandt Eder ikveld og bede om, at I opgiver ikke denne
- Almentanke, før Alle i Landet, som elsker Fædre og Fædreland, er enige om paa en bestemt Dag at samle sig til en Festens Sjelemesse for vore Fædre. Tanken er for høibaaren til at tjene den mindre Politik; thi den er i sig selv den store: vi ejer
- 15 ingen større end den at gaa tilbage til vore Fædres første Evner og Idrætter og derfra følge Vejen frem helt til idag, saa vi kan vide, hvad vi skal fortsætte og hvad vi ikke skal fortsætte. At gaa til møde med vore Fædre, er at gaa tilmøde med os selv, det er at føle vort eget Ansvar. Naar vi som deres Arvtagere ogsaa
- 20 faar Kjærlighedens Forstaaelse af dem, saa ser vi, hvor de har hugget sig frem den rette Vej, ogsaa hvor de har bøjet; vi ser, hvor de løftede vort dyreste Klenodie, vi ser, hvor de slap det, vi ser dem have Medbør af sit eget Mod, vi ser dem ogsaa drive i Modløshed og Vindstille, vi ser dem stundom famle hver for sig uden
- Vej, vi ser det atter klarne, saa de kan finde hverandre. Men gennem Alt ser vi ogsaa, at deres Fejl blev ikke hos dem alene, men at de fortsatte sig Led for Led
- 25 nedover; vanskelig, tildels slet ikke, kom Slægterne over dem. Men saa ser vi ogsaa, at det Store og Gode, de gjorde, multiplicerte sig nedover stærkere end Slægterne selv. Der maa gjennembæve os en stærk Følelse af Ansvar ved at lære dette; thi vi ved jo, at i store Tider er det især, Alt voxende forplanter sig, og vi staar netop ved Indgangen til en stor Tid, ved et Vendepunkt. Nu er her atter

givet Tegn til Opbrud, og dennegang ikke til en enkelt Kolonne, nej, dennegang svarer det "fremad!" over hele Linjen. Saa maa hver vogte sin Plads; thi der, hvor vi bøjer for et stenigt Nedfald, der maa Efterkommerne gennem alle Slægtled bøje efter os, og man vente ikke, at Svingen for dem bliver mindre, men heller
35 større; thi hvor der engang er begyndt at løsne, der raper der altid mere ned. Men der, hvor vi har magtet at sprænge os frem, om end trangt og ujevnt, der kan vi være vis paa, at Efterslægten kommer paa brusende Jerntog.

Taler vi om vor Samtid og dens Ansvar, maa vi dele det i To. Vi har ikke Ansvar
40 tilfælles med dem, som er lige foran os. Der er et Skill mellem dem og os, som i vor Historie aldrig har været større mellem Slægter af forskjellig Alder og Dannelse. Vi staar jo i et Skifte. Den Slægt, som nu dels er gaat bort, dels snart skal gaa, og som vi ærer og elsker, fordi den er vore Fædre, - om den maa vi med samme Kjærlighedens Forstaaelse sige, at den har været en velmenende,
45 vindskibelig, travel, ordnende Slægt; men ogsaa, at den har været lidet karakterfast, lidet stærk, og har bøjet i mange Stykker. Store Undtagelser har der været, men faa; fordetmeste er disse ogsaa af sin Samtid behandlet som Undtagelser, tildels har de kunnet herske over den. Om den Slægt derimod, som nu kommer, og som netop har taget Arv, eller tager, eller skal snart tage, - om
50 den tør vi sige, at den aandelig er blevet til i de Tanker, som 1848 fødte, og som førte frem de store Kampe for Nationalitetens Ret i Europa og den store Kamp for Individets Ret i Amerika. Denne Slægts Længsler er glødende i store Indtryk, men hærdede i store Skuffelser; vi har maattet opleve, at en Del af den norrøne Stamme blev revet bort af Tyskerne, vi har ogsaa maattet opleve, at den største
55 Del af denne Stamme sad rolig og saa paa det; vi tør sige, der er faldt Jern i vort Drikkevand, og vi har maattet bunde dybere i Folkeslaget for at faa bedre Fæste og mere Magt; - vi længes til Arven, thi vi føler Kræfter og Tro, og dette giver Ærgjerrighed.

Saa er det da vi gaar vore Fædre tilmøde og paa vort Ansvars Grund siger: vi vil
60 gjerne være som I 986, da I slog det første store Fremmedanfald paa Fædrelandet tilbage; men ikke som I var 1028, da I forjog Troen og Loven, idet I drev i Landflygtighed Eders store Konge Olaf den Hellige. Vi vil ikke gjøre som I 1164, da I gav vort Land som Lehn til en Helgen, d. v. s. til Præstevældet, d. v. s.
65 da I bortgav Eders Frihed; men vi vilde have været med 1184, da Sverre og Bønderne tog den igjen ved Fimberejde. Vi vilde gjøre som I 1397, da I frivillig sluttede Eder til vort Broderfolk; men ikke som I 1532, da I lod Eders Konge, Folkekongen, tages tilfange iblandt Eder. Vi vilde gjerne ligne Eder i 1660, da I

70 friede vort Land ud af Gabet paa en skammelig Fred; vi vilde ogsaa ligne dem af
Eder, som 1720 frelste Landet; thi det var Tordenskjold og hans raske Gutter.
Vi vilde i Flid og Tiltag være som de Fædre, der i Slutten af forrige Aarhundrede
sejlede Landet op til Velstand, og i Mod og Frisind som Fædrene i 1814, der
lagde de nye Tings Grundsten. Men vi vilde nødig med Fædrene i 1818 opleve
75 Bodøsagens Skam og Harm. Vi vilde gjerne gjøre som der blev gjort i 1821 og
1833; men ikke som der blev gjort i 1863, ej heller i 1864. Derimod er vi af alt
vort Hjerte og alle vore Evner med paa det, som gjøres i 1868 og 69; thi den ny
Tid er over os! Med disse Ønsker er det, og i dette Ansvar, at vi gaar Fædrenes
Minde tilmøde ikveld, og dog er der et endnu større Ønske, som løfter Bægeret
80 sammen med disse: gid vore Arvtagere, naar deres Tid er kommet, maa føle sig
endnu stærkere end vi nu, maa have endnu mere Tro, endnu mere
Fædrelandskjærlighed end vi; thi saa ved vi, at vort Fædreland har gaat frem. Til
disse Ønsker og til dette Ansvar vover vi at stevne Fædrenes Aander, idet vi
hilser dem!

85

Kilde

90 Chr. Collin og H. Eitrem (red): Bjørnstjerne Bjørnson. Artikler og taler, bd. 1. Kristiania 1912, s. 321-323.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/til-faedrenes-minde>

95

100

105